

**ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАР
ТОМОНИДАН ЎЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИ БОЖХОНА
ЧЕГАРАСИ ОРҚАЛИ
ТОВАРЛАРНИ ОЛИБ ЎТИШ
МАҚСАДИНИ АНИҚЛАШ
ТАРТИБИ БЎЙИЧА
УСЛУБИЙ ҚўЛЛАНМА**

Жисмоний шахслар томонидан Ўзбекистон Республикаси божхона чегараси орқали товарларни олиб ўтиш мақсадини аниқлаш тартиби бўйича услубий қўлланма. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги, «Адолат» миллий ҳуқуқий ахборот маркази, – Т.: 2025 й. – 20 б.

Мазкур услубий қўлланма жисмоний шахслар томонидан Ўзбекистон Республикаси божхона чегараси орқали олиб ўтиладиган товарларнинг божхона қийматини аниқлашда асоссиз имтиёзлар ёки махсус божхона расмийлаштируви тартибларини қўллашга йўл қўйилмаслиги ҳамда божсиз олиб кириш меъёрлари ва божхона расмийлаштируви шартлари жаҳон стандартларидан келиб чиққан ҳолда белгиланишини эътиборга олиб, товарларни олиб ўтиш мақсадини аниқлаш тартиби давлат умумий ўрта таълим ташкилотларида хавф-хатарлар таҳлилига асосланган таълим сифати мониторингини амалга ошириш бўйича муҳим маслаҳатларни тўплаб, Ўзбекистон Республикаси мактабгача ва мактаб таълими вазирлиги ходимлари ва мутахассисларга ҳуқуқий ёрдам бериш мақсадида ишлаб чиқилган. Қўлланма таълим сифати мониторингини амалга ошириш ва унинг натижаларига асосан чоралар кўриш каби муҳим масалаларни қамраб олади.

Ушбу услубий қўлланма тавсиявий хусусиятга эга.

© «Адолат» миллий ҳуқуқий ахборот маркази, 2025 йил

МУНДАРИЖА

KIRISH	2
УМУМИЙ ҚОИДАЛАР	2
ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАР ТОМОНИДАН БОЖХОНА ЧЕГАРАСИ ОРҚАЛИ ТОВАРЛАРНИ ОЛИБ ЎТИШ МАҚСАДИНИ АНИҚЛАШ.....	2
ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАР ТОМОНИДАН БОЖХОНА ЧЕГАРАСИ ОРҚАЛИ ОЛИБ ЎТИЛАДИГАН ТОВАРЛАРГА НИСБАТАН БОЖХОНА ТЎЛОВЛАРИНИ ТЎЛАШ	2
ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАР ТОМОНИДАН БОЖСИЗ ОЛИБ КИРИЛАДИГАН ТОВАРЛАР	2
ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАР ТОМОНИДАН РЕСПУБЛИКАГА БОЖСИЗ ОЛИБ КИРИЛАДИГАН АЙРИМ ТОВАРЛАР	2
ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАР ТОМОНИДАН АЙРИМ ТУРДАГИ ТОВАРЛАРНИ РЕСПУБЛИКАДАН БОЖСИЗ ОЛИБ ЧИҚИШ.	2

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОЖХОНА ЧЕГАРАСИ ОРҚАЛИ ТОВАРЛАРНИ ОЛИБ ЎТИШГА ОИД НОРМАТИВ-ҲУҚУҚИЙ ҲУЖЖАТЛАР

1.	Ўзбекистон Республикаси конституцияси	
2.	Божхона кодекси	
3.	Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2025 йил 18 апрелдаги «Ишлаб чиқариш, экспорт ва тадбиркорлик фаолиятини рағбатлантириш, савдо ва саноат сиёсати самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПФ-67-сон Фармони	
4.	Вазирлар Маҳкамасининг 2025 йил 19 апрелдаги «Айрим турдаги товарларни божхона чегараси орқали олиб ўтиш тартибини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 244-сон қарори	

KIRISH

Жаҳон иқтисодиётидаги кескин ўзгаришлар, ташқи хатарлар ва глобал рақобат шароитида миллий ишлаб чиқарувчилар ва экспорт қилувчиларни самарали қўллаб-қувватлаш, ички бозорда адолатли рақобат муҳитини таъминлаш ҳамда тадбиркорлик фаолияти учун қулай шарт-шароит яратиш жуда муҳим вазифалардан бири ҳисобланади.

Шу сабабли, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2025 йил 18 апрелдаги «Ишлаб чиқариш, экспорт ва тадбиркорлик фаолиятини рағбатлантириш, савдо ва саноат сиёсати самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПФ–67-сон Фармони билан соҳа ривожини учун бир қатор чоралар белгиланди. Хусусан, олиб кириладиган товарларнинг божхона қийматини аниқлаш тартиби Тарифлар ва савдо бўйича бош битим (GATT) ва мазкур битимнинг VII моддасини қўллаш тўғрисидаги 1994 йилдаги битимда белгиланган **умумий тамойил ва қоидаларга тўлиқ мувофиқлаштирилиши, товарларнинг божхона қийматини аниқлашда имтиёзлар ёки махсус божхона расмийлаштируви тартиблари, жумладан, муайян аниқлаш усуллари қўллашга йўл қўйилмаслиги ҳамда божсиз олиб кириш меъёрлари ва божхона расмийлаштируви шартлари жаҳон стандартларидан келиб чиққан ҳолда белгиланиши** назарда тутилди.

Президент Фармони ижроси таъминлаш мақсадида, Ҳукумат қарори билан божсиз товар олиб кириш нормалари белгиланди.

Мазкур қўлланмада Жисмоний шахслар томонидан Ўзбекистон Республикаси божхона чегараси орқали товарларни олиб ўтиш мақсадини (тижорат ёки нотижорат) аниқлаш тартиби, жисмоний шахслар томонидан республикага божсиз олиб кириладиган айрим товарларнинг миқдорий нормалари, жисмоний шахслар томонидан айрим турдаги товарларни республикадан божсиз олиб чиқишнинг миқдорий нормалари ҳамда эркин муомалага чиқариш (импорт) божхона режимига жойлаштиришда божхона қиймати ва миқдори алоҳида назорат қилинадиган товарлар рўйхати фойдаланувчилар учун содда ва тушунарли тарзда келтирилган.

УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

Жисмоний шахслар томонидан Ўзбекистон Республикаси божхона чегараси орқали товарларни олиб ўтиш мақсадини аниқлаш тартиби

Асосий тушунчалар:

Товар – божхона чегараси орқали олиб ўтиладиган ҳар қандай кўчар мол-мулк, шу жумладан, Ўзбекистон Республикаси миллий валютаси, валюта бойликлари ва бошқа қимматли қоғозлар, интеллектуал мулк объектлари, транспорт воситаси

Нотижорат мақсадлар учун товарлар - жисмоний шахслар томонидан божхона чегараси орқали олиб ўтиладиган шахсий, оилавий (ота-онаси, турмуш ўртоғи ва фарзандлари) эҳтиёжлари учун мўлжалланган ҳамда тадбиркорлик ёки бошқа тижорат фаолиятини амалга ошириш билан боғлиқ бўлмаган товарлар

Тижорат мақсадлар учун товарлар - божхона чегараси орқали олиб ўтиладиган ишлаб чиқариш, тадбиркорлик ёки бошқа тижорат фаолияти учун мўлжалланган товарлар

Маълумот учун

Жисмоний шахслар томонидан божхона чегараси орқали олиб ўтиладиган товарлар нотижорат мақсадлари учун товарлар тоифасига жисмоний шахс (16 ёшга тўлмаган жисмоний шахслар томонидан олиб ўтиладиган товарларни уларни кузатиб бораётган шахс) томонидан **декларациялаш йўли билан киритилади**

Мазкур қоидалар қуйидаги тоифадаги товарларга нисбатан татбиқ этилмайди

маълум тоифадаги шахслар ҳамда хорижий давлатлардан Ўзбекистонга доимий яшаш учун кўчиб келаётган шахслар томонидан олиб ўтиладиган товарлар

илгари фойдаланишда бўлган нотижорат мақсадларига мўлжалланган товарлар, транспорт воситалари бундан мустасно

ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАР ТОМОНИДАН БОЖХОНА ЧЕГАРАСИ ОРҚАЛИ ТОВАРЛАРНИ ОЛИБ ЎТИШ МАҚСАДИНИ АНИҚЛАШ

Божхона органи мансабдор шахси товарни олиб ўтиш мақсадини аниқлаш тўғрисида қарор қабул қилишда қуйидаги мезонларга асосланади:

товарларнинг хусусияти – товарларнинг истеъмол хусусиятлари, тижорат мақсадида фойдаланиш билан боғлиқ бўлмаган, жисмоний шахсларнинг шахсий, оилавий ва маиший эҳтиёжларини қондириш учун мўлжаллангани инобатга олинади;

товарларнинг миқдори – товарларни олиб ўтаётган жисмоний шахс ва унинг оила аъзолари эҳтиёжларидан ортиқ миқдордаги бир турдаги (бир номда, бир ўлчамдаги, бир шакл, ҳамда рангда ва бошқалар, шунингдек, бир кишилик кийим жамланмасидан (комплектдан) ортиқ бўлган) товарларга, агар товарларни олиб ўтаётган шахс аксини исботлаб бермаса, тижорат мақсадида фойдаланиш учун олиб

кирилаётган товарлар деб эътироф этилади;

товарларни олиб ўтишнинг такрорийлиги —

айни бир жисмоний шахс томонидан бир турдаги товарлар оз миқдорда бўлса-да, бир неча бор олиб кирилишига, агар товарларни олиб ўтаётган шахс аксини исботлаб бермаса, тижорат мақсадида фойдаланиш учун олиб кирилаётган товарлар деб эътироф этилади. Чегара хизмати органлари томонидан чет элга чиқиш биометрик паспортига қўйиладиган белги (штамп) ёки рўйхатга олиш ҳақидаги электрон маълумот Ўзбекистон Республикаси Давлат чегараси орқали ўтказиш пунктдан ўтиш такрорийлигини аниқлаш учун асос ҳисобланади;

сафарнинг ҳолатлари — сафарнинг мақсади

ва давомийлиги, келиш давлати инобатга олинади;

ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлардан товарлар ва уларни олиб ўтаётган жисмоний шахслар тўғрисида келиб тушган маълумотлар;

халқаро почта ва халқаро курьерлик
жўнатмаларини олувчи жисмоний
шахснинг (шу жумладан, унинг 16 ёшга
тўлмаган фарзандларининг) ёши
товарларнинг хусусиятлари билан
мувофиқлиги;

бир манзилда яшовчи бир ёки бир неча
жисмоний шахс томонидан олиб ўтиладиган
бир хил турдаги товарларни олиб ўтиш
такрорийлиги. Товарларни олиб ўтиш
мақсадини аниқлаш тўғрисида қарор қабул
қилишда оила таркиби (товарларни олиб
ўтаётган шахс томонидан тасдиқланган
тақдирда), кўрсатиб ўтилган товар турларига
шахснинг одатий эҳтиёжи ва олиб ўтиладиган
товарлар турлари ҳам инобатга олинади;

халқаро почта ва халқаро курьерлик
жўнатмалари учун божхона юк
декларациясида кўрсатилган товарларни
қабул қилувчи манзилнинг жисмоний шахс
ҳақиқатда рўйхатдан ўтган жойи билан
фарқлилиги.

Юқорида санаб ўтилган мезонлардан **бирининг мавжудлиги**, божхона чегараси орқали жисмоний шахс ва унинг оила аъзолари томонидан олиб ўтиладиган товарлар белгиланган нормалардан ортиқ бўлганда, улар нотижорат мақсадлари учун **мўлжалланмаган товарлар деб** (шахсий фойдаланиш ёки истеъмол мақсадида эмаслиги) **тахмин қилишга асос бўлади**.

Ўзбекистон Республикаси божхона ҳудудига кузатиб борилаётган ва (ёки) кузатиб борилмаётган багажларда нотижорат мақсадлари учун товарларни божсиз олиб кириш нормалари йўналиш ва етиб бориш манзилида зарур ҳамда илгари фойдаланишда бўлган шахсий эҳтиёжлар учун мўлжалланган товарларни ҳисобга олмаган ҳолда қуйидаги мезонлар асосида аниқланади:

- ✓ йўналиш ва (ёки) етиб бориш манзилида анъанавий (одатда) тартибда фойдаланиш амалиёти, шунингдек, мавсумийлиги, саёҳат мақсади, транспорт тури, давлат божхона чегарасидан ўтиш такрорийлиги;
- ✓ эскириш ва бошқа ишлатилганлик белгилари (қирилиш, букилиш ва бошқа механик шикаст) мавжудлиги;
- ✓ биркалар, ёрлиқлар, ишлаб чиқарувчи ўрови мавжуд эмаслиги;
- ✓ товарларни одатий тартибда фойдаланиш учун етарли бўлган даражада битта ёки бошқа миқдорда, шу жумладан мавсумийлиги, саёҳат мақсади, транспорт тури, йўналиш давомида ёки етиб бориш манзилида объектив заруратлилиги.

ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАР ТОМОНИДАН БОЖХОНА ЧЕГАРАСИ ОРҚАЛИ ОЛИБ ЎТИЛАДИГАН ТОВАРЛАРГА НИСБАТАН БОЖХОНА ТЎЛОВЛАРИНИ ТЎЛАШ

Жисмоний шахслар томонидан олиб кириладиган товарлар божсиз олиб кириш нормасидан ва Жисмоний шахслар томонидан республикага божсиз олиб кириладиган айрим товарларнинг миқдорий нормаларидан ортиқда, Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият товар номенклатураси кодидан ва келиб чиқиш мамлакатидан қатъи назар, ушбу товарларнинг божхона қийматидан келиб чиққан ҳолда, мазкур нормалардан ортиқ қисмига нисбатан **ягона божхона тўлови** ундирилади.

Темир йўл ва дарё транспортида ҳамда автомобиль ўтказиш пунктлари орқали нотижорат мақсадларида товарларни олиб кираётган шахс хорижий давлатда **икки календарь кундан**, ҳаво транспортида **уч календарь кундан кам муддат** бўлган тақдирда ва (ёки) бир календарь ой давомида хорижий давлатда уч ва ундан ортиқ мартаба бўлганда, божсиз олиб кириш нормалари қўлланилмайди ва товарнинг тўлиқ қийматидан ягона божхона тўлови ундирилади.

Жисмоний шахслар томонидан тижорат мақсадларида товарлар божхона чегараси орқали олиб ўтилганда, уларга нисбатан божхона қонунчилик ҳужжатларида белгиланган умумий божхона расмийлаштируви қоидалари олиб ўтилади. Товарларнинг умумий миқдорига нисбатан қўлланади.

Бунда товарларнинг божхона қиймати базавий ҳисоблаш миқдорининг ўттиз бараваридан кам бўлганда, уларга нотариф чоралари қўлланилмаган ҳолда ва божхона тўловлари умумий белгиланган ставкаларда божхона кирим ордери орқали божхона расмийлаштирувидан ўтказилади.

Товарларнинг божхона қиймати базавий **ҳисоблаш миқдорининг ўттиз бараваридан** кўп бўлганда, уларга нотариф чоралар қўлланилган ва божхона тўловлари умумий белгиланган ставкаларда **божхона юк декларацияси** орқали **божхона расмийлаштирувидан ўтказилади.**

Жисмоний шахс божхона органи мансабдор шахсининг божхона чегараси орқали товарларни олиб ўтиш мақсадини аниқлаш бўйича қабул қилган қарори юзасидан қонунчиликда белгиланган тартибда юқори турувчи **мансабдор шахсга** ҳамда **судга** шикоят билан мурожаат қилиши мумкин.

ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАР ТОМОНИДАН БОЖСИЗ ОЛИБ КИРИЛАДИГАН ТОВАРЛАР

2025 йил 1 майдан эътиборан жисмоний шахслар томонидан шахсий эҳтиёжи учун нотижорат мақсадларида республикага олиб кириладиган товарларнинг божсиз олиб кириш нормалари қуйидаги миқдорларда белгиланган:

ҳаво транспортида – **1000 АҚШ доллари;**

темир йўл ва дарё транспортида – **500 АҚШ доллари;**

автомобиль (пиёда) ўтказиш пунктлари орқали – **300 АҚШ доллари;**

ҳалқаро курьерлик жўнатмалари орқали – **200 АҚШ доллари;**

ҳалқаро почта жўнатмалари орқали – **100 АҚШ доллари.**

ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАР ТОМОНИДАН РЕСПУБЛИКАГА БОЖСИЗ ОЛИБ КИРИЛАДИГАН АЙРИМ ТОВАРЛАР

Жисмоний шахслар томонидан республикага божсиз олиб кириладиган айрим товарларнинг МИҚДОРИЙ НОРМАЛАРИ

Т/р	Товарнинг номи	Чекланган миқдор (сони, ҳажми)
1.	Ўзбекистон Республикаси ТИФ ТН 2203-2208 товар позициясида таснифланувчи алкоголь маҳсулоти, шу жумладан, пиво	2 литр
2.	Қуйидаги тамаки маҳсулотларидан бири:	
	Ўзбекистон Республикаси ТИФ ТН 2402 20 товар позициясида таснифланувчи сигарет;	200 дона
	Ўзбекистон Республикаси ТИФ ТН 2402 10 0 00 0 товар позициясида таснифланувчи сигара;	5 дона
	Ўзбекистон Республикаси ТИФ ТН 2403 товар позициясида таснифланувчи тамаки (табак)	100 гр

3. Ўзбекистон Республикаси ТИФ ТН 3303 товар позициясида таснифланувчи атир ва ифор тарқатувчи сувлар	3 дона (300 мл.дан ошмаган миқдорда)
--	---

4. Биологик фаол қўшимчалар:	
суюқ ҳолатида ва сироп шаклида;	10 дона флаконда;
кукун ҳолатида;	0,5 кг;
таблетка;	100 дона;
капсула;	100 дона ёки 4 дона ПЭТ
	идишларда;
қуритилган ҳолатда (ўсимлик гули, тана қисми ва илдизи).	0,5 кг

ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАР ТОМОНИДАН АЙРИМ ТУРДАГИ ТОВАРЛАРНИ РЕСПУБЛИКАДАН БОЖСИЗ ОЛИБ ЧИҚИШ

Жисмоний шахслар томонидан айрим турдаги товарларни республикадан божсиз олиб чиқишнинг МИҚДОРИЙ НОРМАЛАРИ

Т/р	Товарнинг номи	Миқдори
1.	Гуруч	Умумий оғирлиги 3 кгдан кўп бўлмаган
2.	Нон-булка маҳсулотлари	Умумий оғирлиги 5 кгдан кўп бўлмаган
3.	Гўшт ва гўшт озиқ-овқат маҳсулотлари	Умумий оғирлиги 2 кгдан кўп бўлмаган
4.	Шакар	Умумий оғирлиги 2 кгдан кўп бўлмаган
5.	Ўсимлик ёғи	Умумий оғирлиги 2 кгдан кўп бўлмаган

**6. Янги узилган мева-сабзавот
маҳсулотлари, узум, полиз экинлари,
дуккакли ўсимликлар ҳамда
қуритилган сабзавот ва мевалар**

**Умумий оғирлиги
40 кгдан кўп
бўлмаган**

